

Sygn. akt III AUa 315/14

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 września 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w składzie:

Przewodniczący - Sędzia: SA Magdalena Tymińska (spr.)

Sędziowie: SA Grażyna Bobrowska

SO (del.) Sylwia Kulma

Protokolant: st.sekr.sądowy Agnieszka Woznińska

po rozpoznaniu w dniu 9 września 2015 r. w Warszawie

sprawy (...) Bank (...) S.A. w W.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w W.

o zwrot świadczenia

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w W.

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie XIII Wydział Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 14 listopada 2013 r. sygn. akt XIII U 677/13

zmienia zaskarżony wyrok i odwołanie oddala.

Sygn. akt III AUa 315/14

UZASADNIENIE

(...) Bank (...) S.A. w W. wniosła odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w W. z dnia 7 grudnia 2012 r. zobowiązującą Bank do zwrotu nienależnie pobranego świadczenia za miesiąc marzec 2012 r. w kwocie 1.557,45 zł z tytułu emerytury P. U., zmarłego w dniu (...)lutego 2012 r. Odwołująca wniosła o zmianę w/w decyzji przez stwierdzenie, że nie jest zobowiązana do zwrotu żądanej kwoty oraz o zasądzenia kosztów postępowania w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Podniosła, że rachunek, na który przekazywane było świadczenie emerytalne zmarłego P. U. nie był rachunkiem oszczędnościowym, oszczędnościowo-rozliczeniowym ani rachunkiem terminowej lokaty oszczędnościowej, o których mowa w art. 55 ust. 1 ustawy prawo bankowe, w związku z czym, stwierdzone w zaskarżonej decyzji zobowiązanie jest bezpodstawne.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w W. wniósł o oddalenie odwołania, podnosząc, że zaskarżona decyzja została wydana na podstawie art. 138a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych i jest faktycznie i prawnie uzasadniona.

Wyrokiem z dnia 14 listopada 2013 r. Sąd Okręgowy w (...) XIII Wydział Ubezpieczeń Społecznych zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że zwolnił (...) Bank (...) Spółka Akcyjna w W. z obowiązku zwrotu kwoty 1.557,45zł (pkt.1); nie zasądził od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w W. na rzecz (...) Bank (...) Spółka Akcyjna w W. zwrotu kosztów zastępstwa procesowego (pkt.2).

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Decyzją z dnia 6 lipca 2010 r. przyznano P. U. prawo do emerytury. Świadczenie to było przekazywane przez organ rentowy na rachunek ubezpieczonego, prowadzony przez (...) Bank (...) S.A. (...).

Ubezpieczony zmarł w dniu (...)lutego 2012r.. Wobec braku informacji o jego zgonie, w miesiącu następującym po miesiącu, w którym nastąpiła śmierć P. U., tj. w marcu 2012r., organ rentowy przelał na rachunek zmarłego kwotę 1.557,45 zł.

Pismem z dnia 7 marca 2012 r. organ rentowy zwrócił się do (...) o zwrot przelanej kwoty, jako świadczenia nienależnie wpłaconego na rachunek bankowy.

Pismem z dnia 12 marca 2012 r. odwołująca poinformowała organ rentowy, że świadczenie emerytalne zmarłego, przekazywane było na rachunek (...), który jest rachunkiem przeznaczonym do prowadzenia działalności gospodarczej, w związku z czym brak jest podstawy prawnej do dokonania zwrotu świadczenia. Odmowa zwrotu spornego świadczenia stała się podstawą wydania w dniu 7 grudnia 2012 r. zaskarżonej decyzji zobowiązującej (...) do zwrotu kwoty 1.557,45 zł, wpłaconej nienależnie już po śmierci P. U. na jego rachunek bankowy.

W toku postępowania przed Sądem, odwołująca przedstawiła zawartą w dniu 31 maja 2010 r. umowę rachunku bieżącego, potwierdzającą, że rachunek ten służył do przechowywania środków pieniężnych oraz do przeprowadzania rozliczeń wynikających z wykonywanej przez zmarłego P. U. działalności gospodarczej. Umowa ta, zastąpiła wcześniejszą umowę rachunku bieżącego (...) z dnia 27 grudnia 2001r..

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Zgodnie art. 101 pkt 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn. Dz.U. 2009 r. Nr 153, poz. 1227 ze zm.), śmierć osoby uprawnionej do świadczeń - w tym renty rodzinnej - powoduje ustanie prawa do świadczenia. Świadczenia wypłacone przez organ rentowy za miesiące przypadające po miesiącu, w którym nastąpiła śmierć świadczeniobiorcy, mają zatem charakter wypłaconych nienależnie. W niniejszej sprawie, sporne świadczenie jako część świadczenia rentowego wypłaconego za miesiąc czerwiec 2012 r., już po śmierci ubezpieczonego, należy więc uznać za nienależne.

Przepis art. 138 ust. 1 w zw. z ust 2 pkt 1 powołanej wyżej ustawy emerytalnej stanowi, że osoba, która nienależnie pobrała świadczenia, jest obowiązana do ich zwrotu, przy czym za nienależnie pobrane świadczenia uważa się m.in. świadczenia wypłacone pomimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie prawa do świadczeń.

Zgodnie z przepisem art. 138a w/w ustawy, podmiot prowadzący rachunek płatniczy oraz bank i spółdzielcza kasa oszczędnościowo-kredytową prowadzące rachunek inny niż płatniczy, a także wydawca instrumentu płatniczego są obowiązani zwrócić Zakładowi kwoty świadczeń przekazane na ten rachunek albo instrument płatniczy, za miesiące następujące po miesiącu, w którym nastąpiła śmierć świadczeniobiorcy; przepis art. 144 ust. 1 stosuje się odpowiednio.

Zgodnie natomiast z art. 55 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe (tekst jedn.: Dz.U. z 2002 r. Nr 72, poz. 665 ze zm.), w przypadku śmierci posiadacza rachunku oszczędnościowego, rachunku oszczędnościowo-rozliczeniowego lub rachunku terminowej lokaty oszczędnościowej bank jest obowiązany wypłacić z tych rachunków kwotę równą wpłatom na rachunek, jakich dokonał organ wypłacający świadczenie z ubezpieczenia, które nie przysługiwały za okres po śmierci posiadacza rachunku, wskazaną we wniosku organu wypłacającego to świadczenie lub uposażenie, skierowanym do banku wraz z podaniem numerów rachunków, na które dokonano wpłat. Ustęp 3 cytowanego artykułu, stanowi, iż bank jest zwolniony od wypłaty pełnej lub częściowej kwoty, o której mowa w ust. 1 pkt 2, jeżeli przed otrzymaniem wniosku organu wypłacającego świadczenie lub uposażenie dokonał z tych rachunków wypłat innym uprawnionym osobom, które to wypłaty nie pozwalają zrealizować wniosku w całości lub części, oraz w terminie 30 dni od otrzymania wniosku informuje o tym ten organ, wraz ze wskazaniem osób, które pobrały wypłaty.

W ocenie Sądu Okręgowego, prawidłowe jest stanowisko odwołującej. Art. 55 ust. 1 ustawy prawo bankowe stanowi katalog zamknięty, wskazujący konkretne rachunki, z których organ rentowy może domagać się zwrotu nienależnie wpłaconych świadczeń. W katalogu tym, ustawodawca nie zamieścił rachunku bieżącego, służącego do prowadzenia działalności gospodarczej. Z przepisu tego wynika a contrario, że organ rentowy nie może żądać zwrotu świadczeń z innych rachunków, nie ujętych w tym katalogu.

W ocenie Sądu, podstawą prawną obowiązku zwrotu przez bank nienależnie przelanego świadczenia jest art. 55 ust. 1 pkt 2 ustawy prawo bankowe. Odwołująca trafnie powołała się na wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 marca 2012r. sygn. I UK 327/11. W wyroku tym wyrażono pogląd, że podstawę obowiązku banku stanowi art. 55 ust. 1 pkt 2 Prawa bankowego, natomiast art. 138a ustawy o emeryturach i rentach z FUS „stanowi jedynie podstawę wydania przez organ rentowy - w przypadku odmowy dobrowolnej wypłaty przez bank - decyzji obciążającej zwrotem świadczenia wpłaconego na rachunek bankowy po śmierci jego posiadacza oraz otwiera drogę postępowania egzekucyjnego w administracji”. W uzasadnieniu tego wyroku przywołano także uchwały Sądu Najwyższego z dnia 13 czerwca 2006r., II UZP 7/06 oraz z dnia 6 maja 2009r., II UZP 2/09. Sąd Okręgowy podziela wyrażone w powołanym wyżej orzecznictwie poglądy.

Sąd Okręgowy podniósł, że bank, nie ma żadnego wpływu na to, jakie środki finansowe, z jakich tytułów i na jakie rachunki wpływają. To posiadacz rachunku jest jego dysponentem. W kwestii stosunków łączących emeryta z organem rentowym, to emeryt decyduje i wskazuje organowi rentowemu na jaki rachunek bankowy ma być przelewane świadczenie emerytalne. Ustawodawca zapewnił emerytom pełną swobodę.

Z tych względów, Sąd Okręgowy na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. orzekł jak w wyroku. Nie obciążył organu rentowego kosztami zastępstwa procesowego na podstawie art. 102 k.p.c.

Powyższy wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie zaskarżył apelacją organ rentowy, zarzucając naruszenia przepisów prawa materialnego w szczególności: 1) art. 49 ust. 1 pkt 1 w związku z art. 49 ust. 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe przez uznanie, iż rachunek prowadzony przez odwołującą na rzecz P. U. miał wyłącznie charakter rachunku bieżącego; 2) art. 55 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe w związku z art. 138 a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych przez zwolnienie odwołującą od obowiązku zwrotu kwoty 1 557,45 zł.

Skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

W uzasadnieniu apelacji organ rentowy wskazał, że zgodnie z art. 130 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 ze zm.) świadczenia wypłaca się osobom uprawnionym, za pośrednictwem osób prawnych prowadzących działalność w zakresie doręczania świadczeń, albo na wniosek tej osoby na jej rachunek w banku lub w spółdzielczej kasie oszczędnościowo-kredytowej. Natomiast stosownie art. 138a ww. ustawy bank i spółdzielcza kasa oszczędnościowo-kredytowa są zobowiązane zwrócić Zakładowi kwoty świadczeń przekazane na rachunek w banku lub spółdzielczej kasie oszczędnościowo-kredytowej za miesiące następujące po miesiącu, w którym nastąpiła śmierć świadczeniobiorcy.

Świadczeniobiorca wskazał rachunek bieżący zw. z prowadzeniem działalności gospodarczej i organ rentowy zgodnie z dyspozycją świadczeniobiorcy dokonywał wypłat świadczenia na wskazany rachunek w banku. Żaden przepis prawa nie nakłada na ubezpieczonego wskazania na potrzeby wypłaty świadczeń emerytalno-rentowych jedynie rachunku bankowego o charakterze oszczędnościowym, i tym samym żaden przepis nie nakłada obowiązku na organ rentowy badania rodzaju rachunku bankowego wskazanego przez ubezpieczonego. Ponadto skoro bank nie kwestionował wpłat z tytułu pobieranego świadczenia przez P. U., to należy uznać, że rachunek prowadzony do rozliczeń związanych z działalnością gospodarczą w części, w której służył do wpływów z innego tytułu stał się de facto rachunkiem o charakterze oszczędnościowym, tym samym bank ma obowiązek zwrotu świadczenia na podstawie art. 55 ust. 1 pkt 2 Prawa bankowego z uwagi na fakt, że rachunek prowadzony dla podmiotu gospodarczego w części obejmującej

wpłaty z innego tytułu przekształcił się w rachunek o charakterze oszczędnościowym. Organ rentowy podniósł także, że interpretacja przepisów prawa dokonana przez Sąd I instancji uniemożliwiłaby organowi rentowemu nie tylko żądanie zwrotu nienależni wypłaconego świadczeni od banku, ale również żądanie wskazania osoby, której bank dokonał wypłaty tych środków.

W odpowiedzi na apelację (...) S.A. wniósł o jej oddalenie oraz zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym, według norm przepisanych. Zgodnie z postanowieniem § 1 ust.1 „Umowy rachunku bieżącego” z dnia 31 maja 2010 r., bank zobowiązał się m.in. do prowadzenia dla P. U. rachunku bieżącego, służącego do „przeprowadzania rozliczeń, wynikających z wykonywanej działalności.” To postanowienie umowne jest odzwierciedleniem przepisów art. 63 i następnych Prawa bankowego, zawierających regulacje, dotyczące czynności bankowych, polegających na przeprowadzaniu bankowych rozliczeń pieniężnych (art. 5 ust.1 pkt 6 Prawa bankowego). Ani wspomniane wyżej przepisy Prawa bankowego o rozliczeniach, ani postanowienie umowne nie zawierają zastrzeżenia co do źródła, z jakiego mogą pochodzić środki pieniężne wpływające na rachunek bankowy „osób fizycznych prowadzących działalność zarobkową na własny rachunek, w tym dla osób będących przedsiębiorcami”, o których mowa w art. 49 ust.2 Prawa bankowego. W tej sytuacji uprawniony jest wniosek, że prowadzenie działalności gospodarczej na własny rachunek, w świetle przepisów Prawa bankowego, nie wyklucza możliwości wykorzystywania do tego celu środków pieniężnych, pochodzących ze świadczenia, wypłacanego przez organ rentowy na podstawie przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Za prawnie nieuzasadnione należy uznać twierdzenie organu rentowego, że przedmiotowy rachunek w takim zakresie, w jakim służył do wpływów środków pieniężnych z innych tytułów, stał się rachunkiem oszczędnościowym, co skutkowałoby dla banku obowiązkiem zwrotu kwoty świadczenia - zgodnie z przepisem art. 55 ust.3 Prawa bankowego. Zgodnie z przepisem art. 53 ust.1 Prawa bankowego, o tym, że dany rachunek jest rachunkiem oszczędnościowym w rozumieniu przepisów Prawa bankowego, a w szczególności przepisu art. 49 ust.1 pkt 3 tej ustawy, przesądza użycie w dokumencie, potwierdzającym zawarcie umowy, w odpowiednim przypadku, wyrazu "oszczędnościowy". Organ rentowy nie kwestionuje stanowiska Sądu I Instancji, że podstawą prawną obowiązku wypłaty przez bank kwoty nienależnie przelanego świadczenia jest art. 55 ust.1 pkt2 Prawa bankowego. Zawarty w tym przepisie katalog rachunków, z których organ rentowy może żądać zwrotu, jest katalogiem zamkniętym, natomiast sam przepis, jako stanowiący wyjątek od zasady, nie może być traktowany rozszerzająco. W tym stanie rzeczy, skoro brak podstaw prawnych, aby rachunek, na który wpłynęło świadczenie dla P. U. uznać za jeden z rachunków, wymienionych w art. 55 ust.1 pkt 2 Prawa bankowego, bank zasadnie odmówił wypłaty żądanej kwoty.

Sąd Apelacyjny - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Warszawie zważył, co następuje:

Apelacja zasługuje na uwzględnienie.

Należy podzielić zarzuty apelacji naruszenia przez Sąd I instancji przepisów art.55 ust.1 pkt 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe (Dz.U. 2012 r., poz. 1376 ze zm.) i art.138a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 ze zm.; dalej zwana: ustawa emerytalna), chociaż z innych względów niż wskazał to w swojej argumentacji organ rentowy.

Otóż, w ocenie Sądu II instancji, Sąd Okręgowy dokonał błędnej wykładni art.138a ustawy emerytalnej, uznając wadliwie, że należy jej dokonać wyłącznie przez pryzmat treści art.55 ust.1 ustawy Prawo bankowe, pomijając treść art.138a ustawy emerytalnej i art. 49 tej ustawy. Powyższe błędne rozumowanie doprowadziło Sąd Okręgowy do nieuzasadnionego wniosku -nie znajdującego oparcia w w/w przepisach prawa - że przepis art.138a ustawy emerytalnej nakazuje bankowi zwrot świadczeń przekazanych za miesiące następujące po miesiącu, w którym nastąpiła śmierć świadczeniobiorcy, wyłącznie w sytuacji, gdy świadczenia te organ rentowy przekaże na rachunki bankowe wymienione w art.55 ust.1 ustawy Prawo bankowe, tj. na rachunek oszczędnościowy, rachunek oszczędnościowo-rozliczeniowy lub rachunek terminowej lokaty oszczędnościowej.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego, powyższa interpretacja prawa - przyjęta przez Sąd I instancji - jest sprzeczna w szczególności z wykładnią językową, funkcjonalną i celowościową przepisu art.138a ustawy emerytalnej i art.55 ustawy

Prawo bankowe. Nie wynika także z uzasadnienia projektu ustawy z dnia 20 kwietnia 2004r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2004 r. Nr 121, poz.1264), która wprowadziła z dniem 1 lipca 2004 r. do ustawy emerytalnej przepis art.138a, a także - z uzasadnienia projektu ustawy z dnia 1 kwietnia 2004 r. o zmianie ustawy - Prawo bankowe oraz o zmianie innych ustaw (Dz.U. z 2004 r. Nr 91, poz. 870 ze zm.), która to ustawa (art.1pkt.34) wprowadziła z dniem 1 maja 2004 r. aktualne brzmienie art.55 ustawy Prawo bankowe.

Art.138a ustawy emerytalnej w brzmieniu obowiązującym w dacie wydania zaskarżonej decyzji z dnia 7 grudnia 2012 r. został dodany do ustawy emerytalnej przez art. 1 pkt 34 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw z dniem 1 lipca 2004 r.. Przepis ten stanowi, że: bank i spółdzielcza kasa oszczędnościowo-kredytowa są zobowiązane zwrócić Zakładowi kwoty świadczeń przekazane na rachunek w banku lub spółdzielczej kasie oszczędnościowo-kredytowej za miesiące następujące po miesiącu, w którym nastąpiła śmierć świadczeniobiorcy. Przepis art. 144 ust. 1 stosuje się odpowiednio.

Rodzaje rachunków, jakie w szczególności mogą prowadzić banki określa art.49 ustawy Prawo bankowe i nie jest to katalog zamknięty. Art.49 ust.1 tej ustawy wymienia następujące rodzaje rachunków bankowych: 1) rachunki rozliczeniowe, w tym bieżące i pomocnicze; 2) rachunki lokat terminowych; 3) rachunki oszczędnościowe, rachunki oszczędnościowo-rozliczeniowe oraz rachunki terminowych lokat oszczędnościowych; 4) rachunki powiernicze. Art. 49 ust. 2 ustawy Prawo bankowe wskazuje, że rachunki rozliczeniowe oraz rachunki lokat terminowych mogą być prowadzone wyłącznie dla: 1) osób prawnych; 2) jednostek organizacyjnych nieposiadających osobowości prawnej, o ile posiadają zdolność prawną; 3) osób fizycznych prowadzących działalność zarobkową na własny rachunek, w tym dla osób będących przedsiębiorcami. Natomiast art. 49 ust. 3 - że rachunki oszczędnościowe, rachunki oszczędnościowo-rozliczeniowe oraz rachunki terminowych lokat oszczędnościowych mogą być prowadzone wyłącznie dla: 1) osób fizycznych; 2) szkolnych kas oszczędnościowych; 3)pracowniczych kas zapomogowo-pożyczkowych.

Zgodnie z treścią w/w art.138a ustawy emerytalnej bank nie zwraca nienależnie pobranych świadczeń lecz kwotę świadczeń przekazanych na rachunek za miesiąc następujący po miesiącu, w którym nastąpiła śmierć uprawnionego. Przedmiotowe działanie ma zatem na celu zapobieżenie pobraniu przez osoby nieuprawnione kwot, które stanowią świadczenie nienależne rozumiane jako wypłacone za czas po śmierci osoby uprawnionej (art.101 pkt 2 w zw. z art.134 ust1 pkt 1 ustawy emerytalnej). Należy w tym miejscu podkreślić, że takie „świadczenie nienależne”, tj. świadczenie nieprzysługujące za dany miesiąc w związku ze śmiercią świadczeniobiorcy w poprzednim miesiącu, nie wchodzi w skład spadku po zmarłym świadczeniobiorcy i nie podlega dziedziczeniu (art.922 § 1 i 2 k.c.).

Ze szczególnej regulacji art.55 ust.1 pkt 2 ustawy Prawo bankowe w brzmieniu nadanym z dniem 1 maja 2004 r. ustawą z dnia 1 kwietnia 2004 r. o zmianie ustawy - Prawo bankowe oraz o zmianie innych ustaw (art.1 pkt 34) wynika, że w przypadku śmierci posiadacza rachunku oszczędnościowego, rachunku oszczędnościowo-rozliczeniowego lub rachunku terminowej lokaty oszczędnościowej bank jest obowiązany wypłacić z tych rachunków kwotę równą wpłatom na rachunki dokonanych przez organ wypłacający świadczenie z ubezpieczenia lub zabezpieczenia społecznego albo uposażenie w stanie spoczynku, które nie przysługiwały za okres po śmierci posiadacza rachunku, wskazaną we wniosku organu wypłacającego to świadczenie lub uposażenie, skierowanym do banku wraz z podaniem numerów rachunków, na które dokonano wpłat. Zgodnie z art.55 ust.3 i 4 ustawy Prawo bankowe bank jest zwolniony od wypłaty pełnej lub częściowej kwoty, o której mowa w ust. 1 pkt 2, jeżeli przed otrzymaniem wniosku organu wypłacającego świadczenie lub uposażenie dokonał z tych rachunków wypłat innym uprawnionym osobom, które to wypłaty nie pozwalają zrealizować wniosku w całości lub części, oraz w terminie 30 dni od otrzymania wniosku poinformuje o tym ten organ, wraz ze wskazaniem osób, które pobrały wypłaty (ust.3). Bank nie odpowiada za szkody wynikające z wykonania czynności, o których mowa w ust. 1 pkt 2 i ust. 3. Odpowiedzialność w tym zakresie ponosi organ wypłacający świadczenie lub uposażenie, który wystąpił z wnioskiem (ust.4).

W ocenie Sądu Apelacyjnego, cytowane przepisy art.55 ust.1 pkt 2, ust.3 i 4 ustawy Prawo bankowe dotyczące wypłat z rachunków oszczędnościowych, oszczędnościowo-rozliczeniowych lub rachunków terminowej lokaty oszczędnościowej nie wyłączają zastosowania instytucji art.138a ustawy emerytalnej w przypadkach przekazania przez

Zakład Ubezpieczeń Społecznych kwot świadczeń za miesiące następujące po miesiącu, w którym nastąpiła śmierć świadczeniobiorcy na inne rachunki bankowe niż wymienione w art.55 ust.1 ustawy Prawo bankowe.

Zdaniem Sądu II instancji, wobec braku innych ograniczeń w ustawie Prawo bankowe, art.138a ustawy emerytalnej należy tak rozumieć, że nakłada on na bank co do zasady obowiązek zwrotu organowi rentowemu kwot świadczeń za miesiące następujące po miesiącu, w którym nastąpiła śmierć świadczeniobiorcy, przekazanych także na inny rachunek niż te wymienione w art.55 ustawy Prawo bankowe. Inna interpretacja art. 138a ustawy emerytalnej uniemożliwiłaby realizację celu, jaki przyświecał, zdaniem Sądu Apelacyjnego, ustawodawcy w momencie wprowadzenia do ustawy emerytalnej tego przepisu, a mianowicie nałożenia na bank obowiązku - ograniczonego jedynie w przypadkach określonych szczególnym przepisem prawa - zwrotu kwot bezpodstawnie przekazanych na rachunek bankowy świadczeniobiorcy za okres po jego śmierci. Jeszcze raz należy podkreślić w tym miejscu, że kwoty te z uwagi na ustanie prawa do świadczenia ze śmiercią uprawnionego (art.101 pkt2 ustawy emerytalnej) i nie przysługiwanie ich świadczeniobiorcy, jako takie w świetle art.922 § 1 i 2 k.c. nie weszły do spadku po nim. Powinny zatem zostać zwrócone Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych zgodnie z dyspozycją art.138a ustawy emerytalnej.

Na zakończenie należy zauważyć, że rachunki: oszczędnościowy, oszczędnościowo-rozliczeniowy i terminowej lokaty oszczędnościowej mają szczególny charakter i wiążą się z nimi szczególne instytucje (uprawnienia posiadacza rachunku) określone w ustawie Prawo bankowe (zob.art.53-56, art.58), które nie występują w przypadku innych rachunków wymienionych w art.49 ust.1 Prawo bankowe. Należy tu w szczególności zwrócić uwagę na instytucję dyspozycji wkładem na wypadek śmierci (art.56), która to instytucja (w tym kształcie obowiązuje od 1 maja 2004 r.; Dz.U. z 2004 r. Nr 91, poz. 870), ma znaczenie dla interpretacji art.55 ust.3 w związku z art.55 ust.1 pkt 2 ustawy Prawo bankowe.

W niniejszej sprawie, nieuzasadnione jest powoływanie się na wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 marca 2012 r., sygn. I UK 327/11, gdyż dotyczył on innego stanu faktycznego, w którym świadczenie zmarłego świadczeniobiorcy było przekazane na rachunek oszczędnościowo-rozliczeniowy. W w/w wyroku Sąd Najwyższy wyraził swój pogląd co do wzajemnej relacji art.55 ustawy Prawo bankowe i art. 138a ustawy emerytalnej w tym konkretnym stanie faktycznym.

Bezsporne jest w niniejszej sprawie, że na rachunek bieżący (art.49 ust.1 pkt 1 ustawy Prawo Bankowe) P. U., zmarłego w dniu (...) lutego 2012r., wpłynęła kwota 1557,45 zł tytułem emerytury za okres 1-31 marca 2012 r.. Wpłacone na rachunek bieżący zmarłego świadczenie emerytalne było zatem przekazane przez organ rentowy bezpodstawnie, gdyż podstawa tego świadczenia odpadła z dniem (...) lutego 2012 r. wobec zaistnienia okoliczności uzasadniającej ustanie tego prawa (art.101 pkt 2 ustawy emerytalnej). P. U. nie nabył prawa do wypłaty świadczenia za miesiąc marzec 2012 r.

Podsumowując, w powyższych okolicznościach faktycznych i prawnych, Sąd Apelacyjny uznał, że zostały spełnione przesłanki art.138a ustawy emerytalnej, przy jednoczesnym braku ze strony prawa ograniczeń uniemożliwiających realizację nałożonego przez ten przepis na bank obowiązku w postaci zwrotu organowi rentowemu wpłaconej kwoty 1557,45 zł..

Z tych wszystkich względów, Sąd Apelacyjny w Warszawie na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. orzekł jak w wyroku.

(...)

(...)